

Belgikan erraten dute pazienteen artatzea ama hizkuntzara egokitu behar dela”

MARITXU GOYHENECHÉ, ERGOTERAPEUTA

Proba xume, eta era berean esanguratsua egin zuen Goyhenechek Izpurako Luro Fundazioaren zahar etxean. Ergoterapeutek pazientearen autonomia mantentzeko ahalegina egiten dute eta Goyhenechek jakin nahi zuen ea jatorrizko hizkuntzan artatuz gero gaixoaren gaitasunak gehiago sustatzen ziren. Ikerketa lana Belgikan saritua izan da eta duela gutxi UEUk eta Iker zentroak antolatutako Hizkuntzalaritza klinikoko I. jardunaldian azaldu du egileak.

 ONINTZA IRURETA AZKUNE MARITXU GOYHENECHÉK UTZIA

Zure ikerketa lanak ondokoa du izenburu: *Ama hizkuntzaren erabileraren eragina Alzheimer dementziaz hunkitua den pertsonaren akonpainamenduan. Zer nahi zenuen aztertu?*

Alzheimerrak komunikazio arazo anitz eragiten ditu pazienteengan. Hitz egiteko, ulertzeko, idazteko arazoak izaten dituzte. Lehenik, ikerketan erakutsi nahi nuen demenziarekin komunikazio arazoak bazirela, baina ama hizkuntzan gutxiago, eta ondorioz, ama hizkuntza erabiltzean pertsona laguntzen genuela haren motibazioan, jarreran eta parte-hartzean.

Guretzat ebidentea da ama hizkuntza erabiltzean pertsonak gehiago ulertuko gaituela, baina gai hau oso gutxi ikertu da.

Zergatik aukeratu zenuen Luro Fundazioaren Izpurako egoitza?

Ezagutzen nuen egoitza, nire lagun baten aita han ari da lanean mediku gisa eta banekien Nafarroa Beherean izanki euskaldun anitz bazirela, elebidun anitz, bai langileetan bai adinekoetan ere. Garrantzitsua zen, zeren leku anitzetan badira adineko elebidunak, baina langileetan zaila da euskaldunak atzematea. Adibidez, Lapurdin zailtasunak nituen langile euskaldunak atzemateko, baina

Luron banekien langile gehienak euskaldunak zirela.

Gainera, hara joan eta ikerketa aurkeztu nuelarik erran zidaten zinez parte hartu nahi zutela, zeren duela urteak eta urteak beharra sentitzen zuten. Bazekiten euskara erabilia eragina positiboa zela, pertsonen artan laguntzen zuela, baina inork ez zuen deus landu.

Bi hilabeteko ikastaroa egin behar nuen adinduen egoitza batean eta Luro Fundazioan onartu ninduten ikasle gisa.

Zein da zure ikerketaren funtsa?

Lau pertsonari garbitze lanak egin nizkien goizetan. Altxatu, bainugelara eram... urrats guztiak. Gauza bera egin nuen euskaraz eta frantsesez, tartean hilabete eta erdiko etena utzita, pertsonen nirekin familiartasunik ez sortzeko. Tarte horretan, garbitze denboraz gain, ez nintzen deusetarako egoten pertsona horiekin.

Bestetik, zahar etxeko hamar profesionalentzako galderak prestatu nituen bertako psikologoarekin eta ergoterapeutarekin. Galdera irekiak ziren eta elkarrizketak grabatu nituen. Naturalki egin genuen elkarrizketa, librea, ahal bezainbat partekatuzko. Galdetu nien adinduegan hizkuntzen erabilerak dituzten eraginez. Hamar profesionalen artean

ziren erizainak, gerokultoreak, medikuak, ergoterapeuta, animatzailea eta psikologoak.

Zer erantzun zuten profesionalak?

Ondorio positiboak atera nituen haiek errandakoetatik. Erraterako, pertsona lasaitzea errazagoa zaie euskara erabilia, edo ulermenari dagokionez, erraten zuten aktibitate bat euskaraz esplikatu delarik hobekiago ulertzen dituztela aginduak, eta hala, jarduera adierazgarriagoa egiten dela, eta jarduera adierazgarriagoa bada pertsonaren gaitasunak hobeki sustatuak izanen dira. Parte-hartzean eta motibazioan ere, erraten zuten eragin positiboa zuela euskaraz egiteak: euskaraz hitz batzuk erranda pertsonak animatzen zirela jarduera batean parte hartzeko, eta aldiz, ohartzen ziren frantsesez erratean gutxiago parte hartzen zutela.

Zure pertzepzioak eta profesionalak esandakoak bat etorri al dira?

Bai. Kontent nintzen, zeren ikerketa egin nuenean banituen nire ideiak eta zinez kasik dena baieztatu dute. Egia erran, hastapenean parte-hartzean eta motibazioan egin nuen nire ikerketa, baina haiek dute aterarazi jarreran eragin anitz duela ama hizkuntza erabiltzeak. Dementziak eraginda haserrealdi

eta antsietate gertakari anitz dute, eta euskarak duen hurbiltasun horri esker, erraten dute lotura sortzen dela, eta gertakari horiek kalmatzea errazagoa dela. Ikerketan gehitu dut.

Profesional elebakar frantsesek hizkuntza kontzientziarik ba al dute?

Orain Biarritzen eta Angelun ari naiz lanean. Langileetan elebidun gutxi da, baina hala ere konturatzen naiz, erizainak-eta poliki-poliki ohartzen direla euskaraz edo espainolez -Angelun badi-tugu espainolez egiten dutenak- egiten badute pertsona laguntzen dutela. Usu etortzen dira niregana esanez, "Maritxu, ikasi nahi ditut hitz batzuk euskaraz". Batzuek kontzientzia dute eta entseazten dira, baina ez da gehiengoa.

Senide euskaldunek eskatzen al dute adindua euskaraz artatzea?

Plazer egiten die ikusten dutelarik euskara badela egoitzan, baina bestela usu egokitzen dira, erran nahi dut Biarritzen eta Angelun. Nafarroa Beherean eta barnealdean hizkuntza elementu positibo bat da.

Senideek ikusten badute zahar etxe batean euskaldunak direla gehienak, nire ustez, posible da hautatzea euskaldunak dauden zahar etxea. Luron hori sentitu nuen, familiak euskaraz ari ziren erizainekin, beren gurasoekin, aldiz Biarritzen eta Angelun ez dut horrelakorik sentitu.

Ergoterapia Belgikan ikasi duzu. Han bestelako hizkuntza kontzientzia aurkitu duzu.

Ikerketa lana Euskal Herrian egin dut, baina Belgikako ikasketetarako zen eta irakurri dutelarik ukan dut sari bat, eta artikulu gisa atera dute. Aitzindaria zela erraten zuten, berdin zitzairen euskarari buruz egin izana. Haiek erraten dute ama hizkuntzak bultzatu behar direla, gure arta egokitu behar dugula ama hizkuntzara. Haiek badituzte hiru hizkuntza ofizial, eta ohartzen dira flandriar

"Dementziak eraginda haserrealdi eta antsietate gertakari anitz dute, eta euskarak duen hurbiltasun horri esker, profesionalek erraten dute lotura sortzen dela, eta gertakari horiek kalmatzea errazagoa dela".

bati frantsesez eginez ez dela ongi pasako, arta egokitu behar dela pertsona bakoitzera eta ez arta orokor bat egin.

Baita ere, anitz inspiratu nintzen Herbehereetako testuak irakurrita. Haiek dira aitzinatuenak ama hizkuntzan eta ergoterapian. Usu aipatzen dituzte migratzaileak, eta erraten dute ez dela bakarrik haiek egokitzea, baizik eta ar-

tatzaileak ere bai, erran nahi baitu entseatu behar direla haien hizkuntza ikasten edo hitz batzuk egiten.

Frantzian gutxiago landu da gaia, tesu gutxiago atzeman ditut horri buruz. Beharbada hizkuntza ofizial bat dutelako da, eta ez anitz. Belgika eta Herbehereekin konparatuz, pentsatzeko manerara bada desberdintasuna. ●

BABESLETZA:

Lezoko
Unibertsitateko
Udala

Lezo Euskaraldiarekin
Izan ahobizi, izan belarriprest

ARGIA 1919 · 2020